

Yardımlaşma kooperatifinin üyelerine verdiği borç paraların vergilendirilmesi hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU
Özelge no	84974990-130[2011-1-1-99]-942
Tarih	26.09.2014

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

ANKARA VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

(Mükellef Hizmetleri KDV ve Diğer Vergiler Grup Müdürlüğü)

Sayı : 84974990-130[2011-1-1-99]-942

26/09/2014

Konu : Yardımlaşma kooperatifinin üyelerine verdiği borç paraların vergilendirilmesi

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda; kooperatifiniz ana sözleşmesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda üyelerinize kredi verme işlemi ile kooperatifinize ait gayrimenkullerin kiraya verilmesi karşılığında alınan bedellerin kurumlar vergisi, katma değer vergisi ve banka sigorta muameleleri vergisine tabi olup olmadığı hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

A-Kurumlar Vergisi Yönünden Değerlendirme:

"5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, Kooperatiflerin kazançlarının kurumlar vergisine tabi olduğu belirtilmiş olup aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde ise tüketim ve taşımacılık kooperatifleri hariç olmak üzere, ana sözleşmelerinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, yönetim kurulu başkan ve üyelerine kazanç üzerinden pay verilmemesi, yedek akçelerin ortaklara dağıtılmaması ve sadece ortaklarla iş görülmesine (Yapı

kooperatiflerinin kendilerine ait arsalarını kat karşılığı vererek her bir hisse için bir iş yeri veya konut elde etmeleri ortak dışı işlem sayılmaz.) ilişkin hükümler bulunup, bu hükümlere fiilen uyan kooperatifler ile bu kayıt ve şartlara ek olarak kuruluşundan inşaatın bitim tarihine kadar yönetim ve denetim kurullarında, söz konusu inşaat işlerini kısmen veya tamamen üstlenen gerçek kişilerle tüzel kişi temsilcilerine veya Kanunun 13 üncü maddesine göre bunlarla ilişkili olduğu kabul edilen kişilere veya yukarıda sayılanlarla işçi ve işveren ilişkisi içinde bulunanlara yer vermeyen ve yapı ruhsatı ile arsa tapusu kooperatif tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan yapı kooperatiflerinin kurumlar vergisinden muaf oldukları belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen şartlara ana sözleşmelerinde yer vermeyen ya da yer vermekle beraber bu şartlara fiiliyatta uymayan kooperatifler, muafiyet hükümlerinden yararlanamayacaktır. Bu nedenle, bir kooperatifin kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanabilmesi için ana sözleşmesinde sadece ortaklarla iş görülmesine ilişkin hüküm bulunması ve fiilen de bu hükme uyulması gerekmektedir. Ortak dışı işlemler sadece ortak olmayanlarla yapılan işlemleri değil, ortaklarla kooperatif ana sözleşmesinde yer almayan konularda yapılan işlemleri de kapsamaktadır.

Kooperatifçe yapılan bir işlemin ortak içi işlem olarak dikkate alınabilmesi için işlem, faaliyet amacına, diğer bir ifadeyle, kooperatifin ana sözleşmesinde belirtilen uğraşı konusuna dahil olmalıdır ve faaliyet amacına dahil olan işin münhasıran kooperatif ortağıyla yapılması gerekmektedir.

1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin "4.13.1.4.2. Kredi kooperatiflerinde ortak dışı işlemler" başlıklı bölümünde, "Kredi kooperatiflerinin kendi kaynaklarından veya banka, kredi kuruluşu benzeri üçüncü kişilerden sağladığı fonları, sadece ortaklarına kredi olarak vermesi halinde, bu faaliyetler ortak dışı işlem sayılmayacaktır. Kredinin, kooperatif ortağı olmayanlara verilmesi ise ortak dışı işlem olarak kabul edilecektir"

açıklamalarına yer verilmiştir.

Buna göre, ortaklarınızın konut ve sigorta ihtiyaçları başta olmak üzere eğitim, sağlık, kültür, tatil ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam maliyetlerini azaltarak, ekonomik kalkınmalarını sağlamak için yardımlaşmayı tesis etmek amacıyla kurulan kooperatifinizin ana sözleşmesinin amaç ve faaliyet konuları başlıklı 6 ncı maddesinde, ihtiyaç halinde Genel Kurulca belirlenecek kriterler çerçevesinde kredi verebileceğiniz hükmüne yer verilmiş olduğundan, Kooperatifinizce sadece ortaklarınıza kredi verme işlemi ortak dışı işlem sayılmayacaktır.

Öte yandan, söz konusu Tebliğin "14.5. Kooperatif gelirlerinin sadece taşınmaz kira gelirlerinden ve mevduat faizlerinden oluşması halinde beyan" başlıklı bölümünde ise; **"Kooperatiflerin taşınmazlarını kiraya vermeleri ortak dışı işlem olarak değerlendirileceğinden, kurumlar vergisi mükellefiyetlerinin tesis edilmesi gerekmektedir.**

Ancak, anılan kooperatiflerin başkaca gelir getirici faaliyetinin bulunmaması ve gelirlerinin sadece vergi kesintisine tabi tutulmuş taşınmaz kira gelirleri ile vergi kesintisine tabi tutulan mevduat faizlerinden ibaret olması halinde, kurumlar vergisi beyannamesi (geçici vergi beyannameleri dahil) vermelerine gerek bulunmamaktadır. Yapılan vergi kesintileri nihai vergileme olacaktır.

Kesintiye tabi tutulmuş taşınmaz kira gelirleri ile mevduat faizleri yanında diğer gelirleri de bulunan kooperatifler, kurumlar vergisi beyannamesi vermek zorunda olduklarından, taşınmaz kira gelirlerini ve mevduat faizlerini de bu beyannameye dahil edeceklerdir. Ancak, kira gelirleri ile mevduat faizleri üzerinden Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesi uyarınca kesinti yoluyla ödenmiş olan vergiler, hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilecektir.

Öte yandan, kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan bu kooperatiflerin beyanname verme dışında mükellefiyetle ilgili diğer ödevlerini yerine getirecekleri tabiidir."

açıklamalarına yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, kooperatifinize ait gayrimenkullerin üçüncü kişilere kiraya verilmesi işlemi, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4/1-k maddesindeki muafiyet şartlarından "sadece ortaklarla iş görülmesi" şartını ihlal edici nitelikte olduğundan, bu işlemlerin başladığı tarih itibarıyla kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis ettirilmesi gerekmekte olup kooperatifinizin başkaca gelir getirici faaliyetinin bulunmaması ve gelirlerinin sadece vergi kesintisine tabi tutulmuş taşınmaz kira gelirleri ile vergi kesintisine tabi tutulan mevduat faizlerinden ibaret olması halinde, geçici vergi beyannameleri dahil olmak üzere kurumlar vergisi beyannamesi verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Ancak, Kooperatifinizin kesintiye tabi tutulmuş taşınmaz kira geliri ile vergi kesintisine tabi tutulan mevduat faizi dışında başka gelirlerinin de bulunması halinde Kooperatifinizin kurumlar vergisi beyannamesi vermesi, verilen beyannameye, ortaklarınıza kredi verme işlemi nedeniyle bir gelir elde edilmesi halinde söz konusu bu gelirin de dahil edilmesi gerekmektedir."

B-Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Yönünden Değerlendirme:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında; "Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir." hükmü, aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise, "90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada

belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar..." hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, konuya ilişkin 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-2-6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar" başlıklı bölümünde;

"... Buna göre, 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapanlar, bu işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürüten kişileri ifade etmektedir. Dolayısıyla bunların 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak BSMV ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkra da belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olmadığından KDV'ye tabi olacaktır.

...

Örnek 5: Kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulmaktadır. Kuruluş amaçları gereği nakit kredi işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapan kooperatiflerin kredi işlemleri nedeniyle lehlerine kalan paralar BSMV'ye tabi olacaktır.

Ancak, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 93 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar BSMV'den istisnadır..." açıklamalarına yer verilmiştir.

Bu hükümlere göre, nakit kredi işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapan ...banker kapsamında BSMV mükellefi olup, anılan kooperatifin ortaklarına kullandığı krediler nedeniyle lehe aldığı faiz ve komisyonlar BSMV'nin konusuna girmekle birlikte bu vergiden istisnadır.

C-Katma Değer Vergisi Yönünden Değerlendirme:

3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanununun;

1/1 inci maddesinde Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin; 1/3-f maddesinde de, Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemlerinin KDV'ye tabi olduğu,

4 üncü maddesinde, hizmetin teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemlerden oluştuğu ve işlemlerin bir şeyi yapmak, işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi şekillerde gerçekleşebileceği,

hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanunun 17/4-d maddesi ile iktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralanması işlemleri; 17/4-e maddesi ile de banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler KDV'den istisna tutulmuştur.

Buna göre, kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmesi gereken kooperatifinize ait gayrimenkullerin kiralanması işlemleri genel oranda (%18) KDV'ye tabi, üyelerine kredi kullandırılması işlemleri ise KDV Kanununun 17/4-e maddesi uyarınca KDV'den istisna bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026